

Un bogat și valoros bilanț

Luna decembrie va fi consacrată, între altele, sărbătoririi culturii românești.

Ne aflăm, în acest cadru, în preajma importantei festivități — săptămîna teatrului românesc — închinată noii noastre arte și literaturi teatrale.

Mă bucur că revista „Teatrul” m-a îndemnat să spun și eu cîteva cuvinte despre acest mare eveniment și să evoc, atît cît îmi e cu putință, rostul și contribuția autorilor noștri dramatici în oglindirea vieții de ieri și de azi a poporului nostru.

Tabloul este plin de măreție și pilduitor. Să începem cu clasicii: Vasile Alecsandri, I. L. Caragiale, B. P. Hașdeu, Barbu Ștefănescu-Delavrancea, cu toții au scris istoria țării noastre, oglindind patimile, virtuțile, năzuințele și zbuiciumul semenilor Îor. Mai aproape de noi, George Mihail Zamfirescu, Mihail Sorbul, Alex. Kirîțescu, Liviu Rebreanu au înscris între filele pieselor create de ei cîte o părticică a vieții noastre sociale. Deopotrivă cu aceștia, Camil Petrescu, Victor Eftimiu, Victor Ion Popa, Mircea Ștefănescu, G. Ciprian, Tudor Mușatescu au însemnat cîte o fișie din contemporaneitatea lor. Dar nu pot scoate în evidență cu destulă bucurie pleiada născută în acești luminoși ani ai noștri, care începe cu mult regretatul Mihail Sebastian și continuă cu Mihail Davidoglu, Aurel Baranga, Horia Lovinescu, Lucia Demetrius, Ana Novac, Laurențiu Fulga, Tudor Șoimaru, Petru Dumitriu, Al. Mirodan, Tîberiu Vornic, alături de care vedem acum îmbulzindu-se la porțile literaturii dramatice nenumărați tineri scriitori.

Flora teatrală romînească e nespus de variată; ea cuprinde drame istorice, satire, comedii burlești, piese în care predomină tema socială, în care se oglindesc viața și problemele actuale de la sate și orașe, de pe ogoare, din uzine și din mediul familial, ca și viața și problemele din trecutul depărtat sau mai apropiat. Este un clocot creator de artă înaltă, care după ce a mișcat doar sufletele noastre, a spart zăgazarile și a început să se răspîndească, ducînd în toată lumea faima talentaților noștri autori: în U.R.S.S., în democrațiile prietene, în Finlanda și pe scenele teatrelor din multe alte țări unde, bucurîndu-se de toată prețuirea, dramaturgii noștri sînt jucați și apreciați nu numai în ceea ce valorează ei înșiși, ci și ca reprezentanți ai dramaturgiei noastre.

Astfel, *O scrisoare pierdută*, de pildă, este considerată pretutindeni ca una dintre cele mai aprige și mai reușite satire sociale. Tudor Mușatescu cu al său *Titanic-vals* însumează nenumărate spectacole la Teatrul Armatei din Moscova, Aurel Baranga cu *Arcul de triumf* triumfă la Kiev, iar Victor Eftimiu e de mult cu însuflețire aplaudat în Polonia pentru *Omul care a văzut moartea*.

E firesc, de aceea, să vezi în stimularea neconținută pe care partidul o imprimă dramaturgiei originale, un act de mare, înțeleaptă și patriotică cultură. A socoti această stimulare ca o cerință primordială în munca de conducere a unui teatru mi-a fost totdeauna, dar îndeosebi în acești mari ani de victorii artistice, un punct programatic de onoare în activitatea mea.

În trecut, când, alături de soțul meu Tony Bulandra, conduceam compania teatrală proprie, piesele *Ulaicu Uodă* de Al. Davila, *Apă vie* de Victor Ion Popa, *Prometeu* și *Don Juan* de Victor Eftimiu, *Amedeu Stinjenel* de V. Rodan și N. Vlădoianu, *Comedia zorilor* de Mircea Ștefănescu, *Sosesc diseară* de Tudor Mușatescu și atâtea altele, pe care nu le mai amintesc, au fost opere înscrise cu grijă și cu orgoliu în repertoriul companiei noastre.

Pentru o companie particulară, cele 30 de piese românești citate în volumul meu de „Amintiri” constituie o carte de vizită destul de grăitoare pentru contribuția noastră la încurajarea și dezvoltarea dramaturgiei românești.

Ca directoare a Teatrului Municipal pot să arăt cu bucurie că interesul dovedit de conducerea și colectivul teatrului nostru pentru această importantă latură de activitate — înflorirea dramaturgiei originale — a fost mult sporit.

Nu înșir nume de dragul numelor, pentru că mulțimea și varietatea lor sînt grăitoare, desigur, pentru activitatea Teatrului Municipal în acest deceniu, dar mai ales sînt grăitoare ca parte integrantă în mișcarea generală a teatrului și a dramaturgiei noastre în acest glorios răstimp.

Pe afișele stagiunii 1956—1957 au apărut, fiind jucate pe scena Teatrului Municipal, următoarele piese originale românești: *Hanul de la răscruce*, *Trei generații*, *Răzvan* și *Udrea*, *Arcul de triumf*, *Take*, *Ianke* și *Cadir*, *Harap Alb*, *Cocoșelul neascultător*, *Ochiul babei*, iar pentru 1957—1958 menținem aceste lucrări dramatice, care sînt încă departe de a fi epuizate, și ne preocupăm să punem în valoare spectacolul *Horia*, piesă care — repetată în vederea reprezentării ei la sfîrșitul stagiunii 1955—1956 — nu a fost jucată decît de două ori în spectacole de vizionare și nu a putut intra în repertoriul stagiunii trecute din cauza dificultăților de ordin tehnic. După *Horia*, prima lucrare românească nouă în această stagiune — prezentată la studioul „Filimon Sîrbu” — va fi *Cinstea noastră cea de toate zilele*, piesa lui Al. I. Ștefănescu. Contractele încheiate cu Lucia Demetrius și Alex. Sever ne asigură încă două piese, pe lângă lucrările dramatice datorate lui Gh. Kovaci, Eugen Mirea și Lisette Georgescu, cu care ducem discuții foarte înaintate. Piesa Luciei Demetrius, *Fericirile simple*, este de pe acum în studiul consiliului nostru artistic. De asemenea, doresc să mai amintesc de piesa Anei Novac: *Ce fel de om ești tu?*, pe care o repetăm încă din stagiunea trecută. Actualmente, încă două lucrări dramatice ale lui Al. Adamescu sînt analizate cu mult interes de direcție și de consiliul nostru artistic, în vederea programării lor. Deci, încă două lucrări dramatice originale în perspectivă de a fi reprezentate; acestea împreună cu cele opt piese mai sus citate totalizează un număr de 17 lucrări noi în dramaturgia românească doar în două stagiuni.

Examinînd conținutul cîtorva lucrări promovate de colectivul Municipalului, constatăm o varietate de teme care justifică alegerea lor. În *Horia* de Mihail Davidoglu ne emoționează strădaniile iobagilor din Ardeal împotriva stăpînirii oligarhice. Figurile lui Horia, Cloșca și Crișan reinvie eroica lor rezistență pentru căpătarea independenței. În *Arcul de triumf*, Aurel Baranga înfierează cu deosebit talent pe trădătorii din preajma lui 23 August. *Cumpăna* de Lucia Demetrius eset ecoul naționalizării, iar *Oameni de azi*, piesa aceleiași autoare, rezolvă cu multă dibăcie și ascuțime de vedere necesitatea prezenței medicilor la sate.

Și așa mai departe. Am putea întocmi un album al diferitelor piese din palmaresul repertoriului Teatrului Municipal, unde în afara lucrărilor citate mai sus am mai înscris, încă din primii ani ai activității, alte opere dramatice românești: *Insula* de Mihail Sebastian, *Cu pâine și sare* de Lascăr Sebastian, *Uad nou* de Lucia Demetrius, *Aface-riștii* de Tudor Șoimaru, *Mitrea Cocor*, dramatizare de Sonia Filip după romanul lui Mihail Sadoveanu etc.

Răsfoind acest album al pieselor românești noi, jucate la Teatrul Municipal, adunînd aceste piese și alăturîndu-le celorlalte lucrări dramatice interpretate pe diferitele noastre scene, putem să ne reîmprospătăm tabloul mersului evolutiv al frămîntărilor, al durerilor și bucuriilor, al năzuințelor și victoriilor care stau la baza vieții de azi a poporului nostru.

Dramaturgia românească este oglinda traiului poporului nostru, ea trebuie stimu-
lată și prețuită la adevărata ei valoare.

Ne mîndrim că avem o atît de bogată și valoroasă literatură dramatică și că putem să ne înscriem la loc de cinste, alături de alte popoare, cu atîtea piese, în concertul literaturii universale.

Ca o anecdotă pe care o adaug acestor rînduri, vreau să pomenesc o întrebare ciudată ce mi-a fost pusă de către cineva dintr-o țară apuseană. Am fost întrebată dacă la noi se cunoaște Shakespeare. Dacă nu e insidioasă, această întrebare arată că totuși nu sîntem încă destul de cunoscuți în țările occidentale. Vom izbuti însă să ne ducem faima și să ne facem prețuiți, dacă vom continua să prezentăm peste hotare piese românești cît mai des și cît mai multe și dacă în același timp vom juca și piese din reperto-riul universal, așa cum am făcut, cu succesul știut, la Paris și Veneția, în ultimii doi ani; vom putea fi siguri atunci că prestigiul nostru artistic și cultural va crește fără tăgadă.

Cu o condiție. Cred că este bine să purtăm deosebită grijă și prețuire literaturii dramatice universale, fără să precupețim însă nici o strădanie pentru ca dramaturgia noastră originală să sporească în cantitate, în valoare artistică, în adîncirea conținutului și în varietatea de teme. Iar la necontenita desăvîrșire a măiestriei literare să se alătore o punere în scenă și interpretare la un nivel artistic corespunzător. Și în acest chip, vom putea într-adevăr să cîștigăm prețuirea unanimă a străinătății.